

Рекомендації слухань
у Комітеті Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення
правоохоронної діяльності на тему: «Діяльність Державного бюро
розслідувань, стан виконання покладених на Державне бюро
розслідувань завдань та додержання ним законодавства,
прав і свобод громадянина»

м. Київ 29 травня 2019 року

Заслухавши виступи Голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Кожем'якіна А.А., членів Комітету, народних депутатів України, Директора Державного бюро розслідувань Труби Р.М., першого заступника Директора Державного бюро розслідувань Варченко О.О., заступника Директора Державного бюро розслідувань Буряка О.О., голови Комісії з проведення конкурсу на зайняття посад Директора ДБР, його заступників, директорів територіальних органів та керівників підрозділів центрального апарату Державного бюро розслідувань Майданника Р.А., представників правоохоронних органів, органів державної влади, міжнародних та громадських організацій, представників адвокатури, експертного та наукового середовища, інших учасників слухань,

враховуючи необхідність ефективного формування та повноцінного функціонування Державного бюро розслідувань як якісно нової правоохоронної інституції в системі державних органів протидії злочинності та корупції,

відзначаючи необхідність імплементації міжнародних рекомендацій щодо створення в Україні незалежного органу досудових розслідувань і позбавлення прокуратури функції досудового розслідування та реалізації перехідних положень Конституції України та Кримінального процесуального кодексу України стосовно формування системи досудового слідства,

підтримуючи процес проведення реформи правоохоронних органів, розвитку законодавства з урахуванням європейських та світових стандартів,

зважаючи на масштаби й загрозову ситуацією, пов'язану з високим рівнем злочинності в державі,

усвідомлюючи, що ця серйозна проблема становить одну з головних загроз національній безпеці та демократичному розвитку нашої держави,

підкреслюючи той факт, що це негативне явище впливає на усі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства і держави,

маючи намір підвищити ефективність роботи правоохоронних органів, виявити та подолати проблемні аспекти реформи кримінальної юстиції, що в результаті сприятиме ефективній роботі всієї системи правоохоронних органів,

відзначаючи наявність проблемних питань, пов'язаних з існуючою структурою територіальних управлінь Державного бюро розслідувань та неоднозначним трактуванням окремих положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань»,

Комітет вважає за доцільне **рекомендувати наступне:**

1. Верховній Раді України:

1.1. Запровадити механізм парламентського контролю за діяльністю Державного бюро розслідувань шляхом прискореного розгляду проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення парламентського контролю за діяльністю Державного бюро розслідувань та порядку висловлення недовіри Директору Державного бюро розслідувань» (реєстр. № 9326).

1.2. Посилити повноваження Державного бюро розслідувань у сфері протидії організованій злочинності шляхом прискореного розгляду проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо протидії організованій злочинності» (реєстр. № 10121-1).

1.3. Включити до порядку денного десятої сесії Верховної Ради України восьмого скликання проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей організації процесуальної діяльності органів прокуратури та суду, пов'язаної із проведенням досудового розслідування Державним бюро розслідувань та його територіальними управліннями» (реєстр. № 10166).

2. Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності:

2.1 Вирішити на законодавчому рівні питання:

- внесення змін до частини четвертої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України, а саме розширити перелік суб'єктів вчинення злочинів, досудове розслідування стосовно яких здійснюють слідчі Державного бюро розслідувань;

- внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про Вищу раду правосуддя» стосовно порядку затримання, проведення слідчих (розшукових) дій стосовно Голови, заступника Голови, члена Вищої ради правосуддя, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, а також порядку відсторонення їх від посади в межах кримінального провадження;

- внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо порядку проведення слідчих (розшукових) дій стосовно судді Конституційного Суду України та порядок відсторонення його від посади, якщо він підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

- внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про Державне бюро розслідувань» щодо підслідності кримінальних правопорушень, вчинених державними службовцями, слідчими та керівним складом Державного бюро розслідувань;

- внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо визначення підсудності кримінальних проваджень та клопотань, які подаються у ході досудового розслідування, у кримінальних провадженнях слідчих Державного бюро розслідувань;

- приведення у відповідність положень законів України «Про Державне бюро розслідувань» та «Про Державну службу» в частині категорій посад державної служби.

2.2. Здійснити комплексний аналіз практики застосування законодавчих актів та потреб формування нормативно-правової бази для забезпечення належної роботи Державного бюро розслідувань.

3. Кабінету Міністрів України:

3.1 Забезпечити реалізацію положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» у частині затвердження переліку інформаційних систем органів державної влади, до яких матиме доступ Державне бюро розслідувань; затвердити порядок присвоєння спеціальних звань начальницького складу Державного бюро розслідувань та їх співвідношення з іншими спеціальними, а також військовими званнями і рангами державних службовців.

3.2 Забезпечити належні умови фінансового забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань, належний рівень грошового забезпечення працівників Державного бюро розслідувань, умов оплати праці осіб, які працюють у Державному бюро розслідувань за трудовими договорами, та розробити гарантії соціального захисту працівників Державного бюро розслідувань.

3.3 Вжити усіх можливих заходів щодо забезпечення Державного бюро розслідувань необхідними приміщеннями, матеріальними засобами, технікою, обладнанням, іншим майном для службової діяльності.

3.4 Сприяти Державному бюро розслідувань в отриманні допомоги в межах проектів міжнародної технічної допомоги відповідно до міжнародних договорів України, а також міжнародної допомоги при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації за спеціальними програмами керівників та працівників Бюро, у тому числі за кордоном.

3.5 Посилити ефективність державної політики у правоохоронній сфері, розробити та затвердити програму невідкладних та дієвих заходів суттєвого зменшення рівня злочинності в Україні.

3.6 Продовжити процес реформування кримінальної юстиції відповідно до міжнародних вимог та стандартів.

4. Генеральній прокуратурі України:

4.1 Ужити заходів щодо зміни інституційного підходу до діяльності прокуратури, юридичного статусу органів прокуратури та порядку реалізації ними своїх функцій відповідно до положень статті 131¹ Конституції України.

4.2 Забезпечити передачу повноважень слідчих органів прокуратури до органів Державного бюро розслідувань у зв'язку з втратою повноважень прокуратури здійснювати функцію досудового розслідування кримінальних проваджень, підслідних Державному бюро розслідувань.

4.3 Забезпечити належний рівень організації процесуальної діяльності органів прокуратури, пов'язаної із здійсненням досудового розслідування Державним бюро розслідувань та його територіальними управліннями.

4.4 Забезпечити належне виконання прокурорами своїх функцій з нагляду за додержанням законів Державним бюро розслідувань.

4.5 Забезпечити належний рівень взаємодії центрального апарату та регіональних представництв Державного бюро розслідувань з відповідними підрозділами Генеральної прокуратури України.

5. Державному бюро розслідувань:

5.1 Ужити заходів щодо формування кадрового складу Державного бюро розслідувань, підвищення якості кадрового забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань, а також покращення ефективності роботи конкурсної комісії з проведення конкурсу на зайняття посад працівників Державного бюро розслідувань.

5.2 Ужити заходів щодо якнайшвидшого укомплектування оперативних та слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань, сформувати підрозділи внутрішнього контролю Державного бюро розслідувань, провести конкурсні відбори для призначення на посади у зазначених підрозділах.

5.3 Розробити та затвердити низку нормативно-правових актів на виконання відповідних положень законів України «Про Державне бюро розслідувань» та «Про оперативно-розшукову діяльність», зокрема:

- ✓ Положення про порядок проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань;
- ✓ Положення про відомчі нагороди (медалі, нагрудні знаки, почесні грамоти тощо) для нагородження осіб рядового та начальницького складу, державних службовців та інших працівників Державного бюро розслідувань, а також осіб, які сприяють у виконанні покладених на Державне бюро розслідувань завдань;
- ✓ Положення про формений одяг слідчих та працівників Державного бюро розслідувань;
- ✓ Перелік посад у центральному апараті та територіальних органах

Державного бюро розслідувань, що підлягають заміщенню особами рядового та начальницького складу, граничних спеціальних звань за цими посадами;

- ✓ Порядок підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації працівників Державного бюро розслідувань;
- ✓ Порядок формування та ведення особових справ осіб рядового начальницького складу Державного бюро розслідувань;
- ✓ Порядок складання Присяги особами начальницького складу Державного бюро розслідувань;
- ✓ Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу до Державного бюро розслідувань;
- ✓ Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності особою начальницького складу або працівником Державного бюро розслідувань під час виконання службових обов'язків;
- ✓ Положення про Дисциплінарну комісію Державного бюро розслідувань.

5.4 Забезпечити участь Державного бюро розслідування у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності. Розробити відповідні програми та методики діяльності Державного бюро розслідувань у цій сфері.

5.5 Розробити, затвердити та дотримуватися критеріїв ефективності діяльності Державного бюро розслідувань, що зазначені у Стратегічній програмі діяльності Державного бюро розслідувань, зокрема щодо виконання покладених на ДБР завдань про запобігання, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції та ефективності управління Державного бюро розслідувань.

5.6 Невідкладно направити Комісії з проведення конкурсу на зайняття посад Директора Державного бюро розслідувань, його заступників, директорів територіальних органів та керівників підрозділів центрального апарату Державного бюро розслідувань, затверджені Директором Державного бюро розслідувань кваліфікаційні вимоги та критерії професійної придатності на вакантні посади керівників, їх заступників структурних підрозділів та працівників секторів внутрішнього контролю центрального апарату Державного бюро розслідувань.

5.7 Внести зміни до відповідних нормативно-правових актів з метою надання зовнішній Конкурсній комісії можливості ознайомлюватися з результатами психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа в Державному бюро розслідувань з метою врахування членами Конкурсної комісії інформації щодо кандидатів під час проведення співбесіди як одного з етапу конкурсу.

5.8 Ужити заходів щодо створення та організації роботи Дисциплінарної комісії, до повноважень якої належить розгляд питань дисциплінарних проваджень щодо працівників Державного бюро розслідувань.

5.9 Ужити всіх необхідних заходів щодо відновлення роботи Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань.

5.10 Створити відповідні підрозділи, до повноважень яких входило

здійснення відомчого контролю за роботою слідчих підрозділів територіальних управлінь Державного бюро розслідувань та вжити заходів щодо недопущення розгляду скарг на діяльність слідчих територіальних органів працівниками патронатної служби органів Державного бюро розслідування.

5.11 Забезпечити відповідний рівень незалежності, ефективності та професійності роботи Державного бюро розслідувань, зокрема у протидії та розслідуванні злочинів у сфері порушення прав людини під час здійснення працівниками правоохоронних органів своїх професійних обов'язків.

5.12 Сформувати дієвий механізм співпраці Державного бюро розслідувань та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері реалізації національного превентивного механізму, дотримання прав людини та захисту порушених прав громадянина у місцях несвободи, розкриття та попередження фактів катування, мордування та іншого жорстокого поводження, ненадання чи недопуску адвоката до особи в органах поліції тощо.

5.13 Неухильно дотримуватися вимог статті 214 Кримінального процесуального кодексу України та ужити всіх можливих заходів, щоб усі отримані заяви і повідомлення, а також виявлені з інших джерел відомості про обставини, що можуть свідчити про вчинення злочинів, підслідних Державному бюро розслідувань в обов'язковому порядку вносились до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

5.14 Виключити випадки перенаправлення службовими особами Державного бюро розслідувань скарг на неправомірні дії працівників правоохоронних органів до органів, в яких вони проходять службу, або до вищестоящих установ, яким вони підконтрольні.

5.15 Ужити заходів щодо систематичного вивчення службовими особами Державного бюро розслідувань (керівниками слідчих відділів, слідчими) судової практики України щодо застосування кримінального законодавства та практики Європейського суду з прав людини.

5.16 Організувати роботу щодо пошуку та вдосконалення передбачених чинним законодавством шляхів максимального доступу Державного бюро розслідувань до оперативної та криміналістично значущої інформації інших державних органів.

5.17 Розробити та укласти меморандуми про співпрацю з науково-дослідними установами, що здійснюють дослідження у сфері боротьби зі злочинністю.

5.18 Для підвищення рівня ефективності розслідування кримінальних проваджень забезпечити постійний обмін із науковим та експертним середовищем інформацією з проблем, які виникають під час розслідування та кваліфікації злочинів, та їх спільне обговорення.

5.19 Виключити випадки впливу на роботу конкурсних комісій з проведення відкритих конкурсів для призначення на посади у Державному бюро розслідувань, неправомірного втручання у діяльність підрозділів досудового розслідування центрального апарату та територіальних органів ДБР та надання незаконних вказівок у межах конкретних кримінальних проваджень, проведення чи не проведення певних слідчих (гласних та негласних) дій.

5.20 Ужити заходів для недопущення приховування випадків протиправних, у тому числі, корупційних діянь у Державному бюро розслідувань.

5.21 Ужити заходи, спрямовані на підвищення якості підготовки (навчання) молодих фахівців, запровадити програми обміну досвідом з провідними європейськими країнами з метою набуття ними нових практичних знань та навичок у сфері боротьби зі злочинністю.

5.22 З урахуванням міжнародного досвіду розробити нові внутрішні та зовнішні критерії та методики оцінювання функціональної діяльності Державного бюро розслідувань.

5.23 Посилити міжнародну співпрацю з правоохоронними органами інших держав щодо боротьби зі злочинністю.

5.24 Забезпечити можливість вивчення передового досвіду, новітніх наукових вітчизняних та зарубіжних здобутків правоохоронних органів з метою їх подальшої реалізації в практичній діяльності Державного бюро розслідувань.

5.25 Сприяти підвищенню авторитету Державного бюро розслідувань та створенню позитивного іміджу його працівників.

5.26 Посадовим та службовим особам Державного бюро розслідувань неухильно додержуватися вимог чинного законодавства при виконанні своїх службових обов'язків.

6. Рекомендації надіслати відповідним органам державної влади та їх посадовим особам для обов'язкового розгляду та використання у своїй роботі, представникам експертного середовища та громадськості.

Рекомендації оприлюднити на офіційному веб-сайті Комітету.

Контроль за виконанням Рекомендацій покладається на Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

Голова Комітету

А. Кожем'якін